

9.12.2021

Luonnos valtioneuvoston periaatepäätöksestä tietopolitiikan strategisiksi tavoitteiksi – kohti kattavaa tiedon hyödyntämistä ja avaamista

Johdanto

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoanne luonnoksesta valtioneuvoston periaatepäätöksestä tietopolitiikan strategisiksi tavoitteiksi – kohti kattavaa tiedon hyödyntämistä ja avaamista.

Tietopolitiikan strategiset tavoitteet ovat jatkoa valtioneuvoston selonteossa tietopolitiikasta ja tekoälystä (VNS 7/2018 vp) ”Eettistä tietopolitiikkaa tekoälyn aikakaudella”, jolla luotiin pohjaa uudelle politiikkalohkolle, tietopolitiikalle. Eduskunta edellytti kannanotossaan valtioneuvoston jatkavan työtä eettisten näkökulmien konkretisoimiseksi ja toimivaltarajojen madaltamiseksi. Tämä periaatepäätös kuvaa tietopolitiikan strategiset tavoitteet, joilla pyritään osaltaan huolehtimaan eduskunnan kannanoton toimeenpanosta.

Valmistelu on tehty osana pääministeri Marinin hallitusohjelman toimeenpanoa Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hankkeessa (TiHA). Hallitusohjelman tavoitteena on syventää tietopolitiikan johtamista ja tehdä julkisen tiedon avoimuudesta koko tietopolitiikan kantava periaate. Nämä lähtökohdat on huomioitu valmistelussa.

Tausta

Julkisten tietovarantojen saaminen aiempaa laajempaan käyttöön hyödyttää koko yhteiskuntaa lisäten toiminnan avoimuutta, mahdollistaen hallinnon kehittämisen sekä parantaen kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Tiedon laajempi saatavuus edesauttaa tutkimusta, kehittämistä, liiketoimintaa ja innovointia.

Tiedon saatavuus, hyödynnettävyys ja käytettävyys sekä toissijaisen käytön erilaiset muodot ovat merkittäviä tekijöitä parannettaessa suomalaisen julkisen sektorin tuottaman tiedon roolia ja arvoa erilaisilla tietomarkkinoilla. Julkisen sektorin hallussa olevan tiedon oikea-aikainen ja -sisältöinen hyödyntäminen muun muassa sosiaalisen inklusion vahvistamisessa ja aluekehityksessä tuottaa hyötyjä sekä julkiselle että yrityssectorille.

Periaatepäätösluonnos kuvaa konkreettisia strategisia tavoitteita edellä mainittujen hyötyjen saavuttamiseksi.

Periaatepäätösluonnos tietopolitiikan strategisiksi tavoitteiksi – kohti kattavaa tiedon hyödyntämistä ja avaamista on valmisteltu avoimesti eri sidosryhmiä ja asiantuntijoita osallistavasti. Valmistelussa on lisäksi huomioitu mm. julkisen hallinnon strategia ja muut aihepiiriin liittyvät hallitusohjelmahankkeet.

Syksyn 2020 aikana järjestettiin kolme valmistelutilaisuutta: ensimmäinen julkisen hallinnon edustajille, toinen kaikille avoin ja kolmas kuntasektorin edustajille. Yhteensä tilaisuuksiin osallistui yli 300 henkilöä. Tilaisuuksissa osallistujilla oli mahdollisuus tunnistaa ja ehdottaa tiedon hyödyntämisen ja avaamisen

kehitystarpeita, ideoida strategisia tavoitteita sekä kommentoida tavoitteiden luonnosta.

Valmistelutilaisuuksien jälkeen luonnos strategisista tavoitteista julkaistiin avoimesti verkossa, jossa siihen oli mahdollisuus antaa kommentteja.

Luonnos strategisista tavoitteista viimeisteltiin virkatyönä ja konsulttien avustuksella. Luonnos lähetettiin lausunnoille maaliskuussa 2021.

Valtiovarainministeriö sai yhteensä 102 lausuntoa. Lausuntoja on käyty läpi työpajamenettelyllä sidosryhmien kanssa toukokuussa 2021 ja lausunnoista on laadittu [yhteenveto](#). Lausuntopalaute on huomioitu viimeistelyssä.

Toimeenpanon tueksi on laadittu syksyn 2021 aikana ensimmäinen versio toimenpiteiden tiekartasta.

Tavoitteet

Tietopolitiikan strategiset tavoitteet koskevat erityisesti julkisen hallinnon toimijoita. Periaatepäätös antaa ohjeita ja suuntaviivoja tiedon hyödyntämisen ja avaamisen viranomaistoimien valmisteluun valtionhallinnossa. Strategisten tavoitteiden vaikuttavuus on sitä suurempi, mitä laajemmin tavoitteita toteutetaan koko julkisessa hallinnossa. Tiedon avaamisella tarkoitetaan julkisen organisaation tuottaman tai hallinnoiman tiedon jakamista alkuperäistä käyttötarkoitustaan laajempaan käyttöön, mikäli sitä ei estä joku perusteltu syy.

Strategiset tavoitteet on jaettu neljään eri teemakokonaisuuteen: 1) Ohjaus, koordinaatio ja yhteistyö, 2) strategia ja toiminta, 3) tiedon hallinta ja 4) mahdollistajat. Kunkin teeman alla on kuvattu teemaan liittyvät strategiset tavoitteet. Kukin strateginen tavoite sisältää päätavoitteen ja sitä tukevat alatavoitteet sekä tavoitteen toteutumisella tavoitellut pitkän aikavälin vaikutukset.

Toimeenpanon tueksi on laadittu ensimmäinen versio toimenpiteiden tiekartasta, jossa huomioidaan tavoitteiden toimeenpanon vaatimien toimien luonne. Osa tavoitteista vaatii kansallisia ratkaisuja. Osa on kunkin organisaation omassa toimivallassa ja omalla vastuulla. Myös aikataulussa tulee olemaan merkittävää vaihtelua. Osa tavoitteista jo toimeenpannaan hankkeissa. Osa vaatii erillistä valmistelua. Tavoitteena on laatia toimet viiden vuoden ajalle. Sen jälkeen on syytä tehdä uudelleenarviointi. Tiekartan valmistelu käynnistyy valtiovarainministeriön toimesta, mutta tiekartan tarkemmasta valmistelusta, käsittelystä ja muista menettelyistä sovitaan erikseen periaatepäätöksen pohjalta.

Määrärahatarpeet käsitellään talousarvioprosessissa.

Aikataulu

Kirjalliset lausunnot pyydetään toimittamaan 12.1.2022 kello 16:15 mennessä.

Vastausohjeet vastaanottajille

Koska ehdotus on ollut jo laajalla lausuntokierroksella, on tämä lausuntopyyntö kohdistettu ministeriöille osana valtioneuvoston periaatepäätöksen viimeistelyä. Kirjalliset lausunnot pyydetään toimittamaan VAHVA-järjestelmän kautta tunnisteella VN/5386/2020.

Valmistelijat

Lisätietoja asiassa antavat:

Olli-Pekka Rissanen, johtava asiantuntija, olli-pekka.rissanen@vm.fi, p. 029 553 0364

Tanja Lahti, hankepääällikkö, tanja.lahti@vm.fi, p. 029 553 0650

Jarkko Levasma
ICT-johtaja, ylijohtaja

Olli-Pekka Rissanen
johtava asiantuntija

Liitteet

Luonnos valtioneuvoston periaatepäätöksestä tietopolitiikan strategisiksi tavoitteiksi – kohti tavoitteista

Luonnos toimeenpanon tiekartasta vuosille 2022-2026 valtioneuvoston periaatepäätökseen tietopolitiikan strategisiksi tavoitteiksi – kohti kattavaa tiedon hyödyntämistä ja avaamista

Jakelu

Valtioneuvoston kanslia
Ulkoministeriö
Oikeusministeriö
Sisäministeriö
Puolustusministeriö
Valtiovarainministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Maa- ja metsätalousministeriö
Liikenne- ja viestintäministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Ympäristöministeriö